

Agnieszka Gronkowska-Koziar

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ORCID: 0000-0003-1037-6493

<https://doi.org/10.15633/8788363241940.16>

Specyfika aktywności patriotycznej młodzieży akademickiej

Streszczenie: Młodzież akademicka swoją aktywność w życiu społecznym, kulturowym i politycznym zaznacza w wielu wymiarach i aspektach. Obecnie coraz częściej postrzega się tę grupę społeczną jako aktywniejszą część społeczeństwa, dążącą do zmian w codziennym życiu. Widzi się w niej społeczność osób wprowadzających innowacje i dynamizm społeczny, również w podejmowanych działaniach patriotycznych.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie specyfiki aktywności patriotycznej młodzieży akademickiej. W artykule najpierw zarysowano psychopedagogiczną charakterystykę młodzieży akademickiej, co pozwoliło poznać specyfikę rozwoju omawianej grupy, a następnie wyróżniono kluczowe pojęcia związane z aktywnością patriotyczną oraz główne formy i praktyki aktywności patriotycznej, jakie podejmuje lub może podejmować młodzież akademicka.

Słowa kluczowe: młodzież, młodzież akademicka, patriotyzm, aktywność, aktywność patriotyczna

Psychopedagogiczna charakterystyka młodzieży akademickiej

Czas studiowania jest okresem w życiu niezwykle złożonym zarówno od strony psychicznej, emocjonalnej, społecznej, moralnej, jak i duchowej. Młody

człowiek odkrywa wówczas własne pragnienia, możliwości, a także podejmuje ważne decyzje związane z kształtowaniem własnej drogi życiowej.

Na początek wyjaśnienia wymaga sam termin „młodzież”. Poniższe analizy tego pojęcia nie są celem obecnego studium, stanowią jedynie wstęp do zrozumienia pojęcia młodzieży akademickiej, czyli młodzieży studenckiej.

„Młodzież” to kategoria, która występuje zarówno w wiedzy potocznej, jak i ścisłej. Stanowi ona przedmiot badań wielu dyscyplin naukowych, wśród których prym wiodą nauki społeczne, a w szczególności: psychologia, pedagogika oraz socjologia. W literaturze potocznej i naukowej spotykamy wiele różnych terminów na określenie tej kategorii: „młodzi”, „młode pokolenie”, „pokolenie dorastające”, „młoda generacja”, „nastolatki” itp.

W praktyce badawczej przyjmuje się cztery kryteria wyodrębniające młodzież: biologiczne, psychologiczne, kulturowe oraz socjologiczne (Krause 2012, s. 58). W literaturze przedmiotu wyróżnia się sześć etapów rozwoju dzieci i młodzieży, z których dwa ostatnie odnoszą się do wieku dorastania (11/12–17/18 r. ż.) i wieku młodzieńczego (18–25 r. ż.) (Łapińska, Żebrowska 1980, s. 668). Według definicji opartej na kryterium biologicznym młodzież to populacja osób obojga płci znajdująca się w określonej fazie cyklu rozwoju jednostki, uwarunkowanej procesem fizjologicznego dojrzewania organizmu (Ziemska 1979, s. 122).

Przykładem psychologicznego podejścia do młodzieży jest koncepcja Erika Eriksona, który okres młodości rozumie jako etap przejściowy pomiędzy dzieciństwem a dorosłością, w trakcie którego określone zostają ostateczne ramy tożsamości człowieka. W klasycznych teoriach socjologicznych młodzież rozpatrywana jest jako osoby „kandydujące” do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym (Koseła 1998, s. 253).

Pojęcie młodzieży według kryterium kulturowego sformułował Józef Chałasiński, który podkreśla, że nie jest to naturalny stan fizjologiczny czy hormonalny, lecz element kultury. Czas trwania tego okresu wyznaczają charakterystyczne zwyczaje społeczne. To społeczeństwo określa wzory osobowo-społeczne, obowiązki i przywileje, którymi powinna kierować się młodzież (Pawliczuk 2006, s. 312). Rozumienie młodzieży wiąże się zatem z pojęciem populacji osób znajdujących się w określonych granicach wieku, charakteryzujących się określonymi postawami i zachowaniami, zdeterminowanymi warunkami środowiska, społeczeństwa, w którym żyją (Ignatczyk 2002, s. 28).

Przedstawiony powyżej przegląd teoretycznych konotacji młodzieży ukazuje trudności w ustaleniu ram pojęciowych w określeniu tej grupy wiekowej. Z punktu widzenia nauk społecznych młodość, będąc zjawiskiem nie tylko biologicznym, ale także społecznym i kulturowym, w czasach współczesnych nie jest wyłącznie fazą przejściową, zorientowaną na dorosłość. Młodzież stanowi bowiem część społeczeństwa, która, przygotowując się do pełnienia istotnych ról w społeczeństwie, w świecie dorosłych, charakteryzuje się swoistymi potrzebami, poglądami, zachowaniami. Jednocześnie jest grupą pozostającą w fazie życia kształtowanej nie tylko przez czynniki biologiczne, ale też psychologiczne i społeczne, w tym – w dużym stopniu – kulturowe.

W kontekście powyższych dywagacji warto wskazać, że populacja młodzieży nie jest grupą wewnątrznie jednolitą i można mówić o pewnym zróżnicowaniu rodzajowym tej kategorii, między innymi uwzględniając miejsce zamieszkania (młodzież wiejska, małomiasteczkowa, wielkomiejska), stosunek do edukacji (młodzież ucząca się i nieucząca). W ten sposób można też wyróżnić kategorię młodzieży studiującej, która stanowi przedmiot badawczy niniejszego artykułu.

W populacji tej można wyodrębnić kilka kategorii, w zależności od przyjętego kryterium., wśród których można wyróżnić:

- formę i tryb osiągnięcia wykształcenia wyższego (studiujący na studiach dziennych oraz zaocznych, wieczorowych);
- status społeczno-zawodowy (osoby tylko studiujące oraz osoby studiujące i pracujące równocześnie);
- wiek studentów (osoby, które dostały się na uczelnie w roku zdania egzaminu dojrzałości, tacy, którzy na studia dostali się po upływie roku lub dwóch, trzech lat, ze względu na niewystarczającą liczbę punktów, warunki materialne, czy też świadomie decydujące się na przełożenie nauki na późniejszy czas). Pomimo faktu wynikającego z opóźnienia planowego zakończenia studiów, grupa ta nadal rozpatrywana jest w kategorii społecznej „młodzież” (Kubiak-Szymborska 2003, s. 138).

Ze względu na problematykę niniejszego artykułu kategorią, która wymaga wnikliwej charakterystyki, jest „młodzież akademicka”. Jak zauważa Ewa Kubiak-Szymborska, „zgodnie z tradycją słowo «akademicki» odnosi się w historii szkolnictwa tak do wyższych uczelni, jak i niektórych szkół średnich o rozszerzonym programie nauczania. Współcześnie jedno ze znaczeń tego terminu brzmi: «akademicki – odnoszący się do wyższych uczelni lub studentów»” (Ku-

biak-Szymborska 2003, s. 138). Takie rozpoznanie pozwala na utożsamienie pojęcia młodzieży akademickiej z pojęciem młodzieży studenckiej. Natomiast jeśli termin „akademicki” zostanie odniesiony nie tylko do wszystkich wyższych uczelni, ale do tych, które posiadają prawa do nadawania stopni naukowych, to młodzież akademicką będą stanowić studenci studiów dziennych uczelni państwowych i niepaństwowych posiadających takie prawa (Kubiak-Szymborska 2003, s. 138–139).

W literaturze przedmiotu funkcjonuje różne nazewnictwo charakteryzujące osoby będące w okresie studiów. Jednym z nich jest stosunkowo nowe pojęcie zaczerpnięte z psychologii rozwojowej – „młodzi dorośli”. Młody dorosły to osoba, która staje przed wyzwaniem nadania swojemu życiu kształtu i sensu. Wykorzystuje ona swoje potencjalne możliwości oraz możliwości proponowane jej przez społeczeństwo. Jak podkreśla Jan Krukowski, „młody dorosły powinien charakteryzować się dojrzałością biologiczną, odpornością psychofizyczną, głównie na dynamiczne zmiany, które mogą być źródłem napięć, stresu psychologicznego i fizjologicznego” (Krukowski 2011, s. 34). W tym kontekście młodzież akademicka, będąca „młodymi dorosłymi” i biorąca udział w toku nauczania akademickiego, znajduje się w okresie nazywanym przez niektórych autorów „wiekiem studiów”. Jak podkreśla Ewa Krause, wiek ten mieści się między młodzieńczością a dorosłością i posiada szczególne znaczenie w rozwoju intelektualnym i osobowości człowieka, powodując tym samym wpływ na jakość ludzkiego życia (Krause 2012, s. 60).

W celu pełniejszej charakterystyki młodzieży studenckiej, będącej w wieku przejściowym do wczesnej dorosłości i osiągnącej ten wiek, należy odnieść się pokrótce do głównych aspektów rozwojowych: biologicznych, poznawczych, emocjonalnych, moralnych oraz społecznych.

Wśród całego szeregu zmian zachodzących w organizmie młodego człowieka w okresie wczesnej dorosłości istotne są zmiany biologiczne. W tym czasie zostaje zakończony okres wzrostu. Młodzi dorośli osiągają szczyt sprawności fizycznej oraz najwyższą wrażliwość zmysłową. Wysoka jest również wydolność organizmu, co sprzyja podjęciu aktywności zawodowej (Malina 2014, s. 16).

W trakcie studiów młodzież powinna przekroczyć poziom swoich możliwości poznawczych. Osoby w tym wieku z większą łatwością potrafią systematyzować wiedzę, weryfikować i użytkować ją do rozwiązywania problemów zarówno teoretycznych, jak i praktycznych (Wróblewska 2001, s. 45). Rozwój operacji formalnych jest na tyle rozwinięty, że młodzież ta potrafi wykorzystać

umiejętności: refleksyjności, krytycyzmu, metaforycznego ujmowania zdarzeń, niezależności od sądów innych osób, formułowania własnych opinii w codziennym życiu (Strelau 2002, s. 312).

U młodych osób znacząco wzrasta zainteresowanie światem, ponieważ zmienia się ich wrażliwość na świat wartości. Człowiek na tym etapie rozwoju poznaje wartość samego siebie oraz wartości istniejące poza nim. Opowiada się za hierarchią wartości, która z biegiem czasu i nabywania doświadczeń jest modyfikowana i rozbudowywana (Błasiak 2004, s. 92).

Czas studiów sprzyja również coraz lepszemu rozwojowi inteligencji emocjonalnej. Jest to bardzo ważna zdolność spostrzegania i wyrażania własnych emocji, a także ich rozumienia. Inteligencja emocjonalna rozwija się bowiem przez całe życie w wyniku doświadczeń, z jakimi człowiek ma do czynienia (Mastalski 2007, s. 55).

Jedną z zasadniczych płaszczyzn rozwojowych każdego człowieka jest płaszczyzna tożsamościowa, która w każdym okresie życia podlega charakterystycznym zmianom. Młodzież akademicka w znaczącym stopniu jest w stanie określić tożsamość płciową, indywidualną, grupową, osobistą, społeczną, zawodową, religijną czy też narodową.

Z kształtowaniem tożsamości młodzieży studiującej wiąże się również pojęcie osobowości, która kształtuje się przez całe życie. Dojrzała osobowość młodzieży studenckiej w powinna ujawniać się między innymi w: „zmianach w strukturze «ja» (integracja «ja idealnego» i «ja realnego»), rozwoju autonomii związanej z niezależnością w podejmowaniu decyzji, doświadczaniu siebie jako przedmiotu odpowiedzialnego za własne działania, świadomości własnej tożsamości, procesie indywidualizacji jednostki, aktywności odnoszącej się do aktualnej rzeczywistości połączonej z aktywnością odnoszącą się do przyszłości (...)” (Gurba 2002, s. 226–228).

Przywołane powyżej cechy i procesy świadczące o kształtowaniu tożsamości i dojrzałej osobowości bynajmniej nie wyczerpują tych kwestii do końca. Istotny wydaje się rozwój moralny rozumiany jako proces przemian osobowości człowieka, prowadzący do uformowania się pewnego systemu wartości i odpowiadających mu reguł postępowania.

Rozwój moralny, jaki dokonuje się w okresie studiów, charakteryzuje się tym, że jednostka samodzielnie i autonomicznie potrafi zdefiniować wartości i normy moralne, niezależnie od autorytetów i grup społecznych (Gurba 2002, s. 108).

Zwracając uwagę na rozwój społeczny młodzieży akademickiej, trzeba podkreślić specyficzny charakter tej grupy. Wyróżnia się ona pewnym stopniem odrębności, kształtowanym przez swoje wymogi adaptacji społecznej. Jeszcze w trakcie odbywanych studiów traktowana jest jak swego rodzaju „przedsiębiorstwo” lub „zaplecze” inteligencji jako warstwy społecznej. W ten sposób studenci traktowani są jako ta grupa społeczna, która w niedalekiej przyszłości będzie decydować o przyszłości kraju (Pająk 2007, s. 33).

Należy dodać, że współcześni polscy studenci są przekonani o wartości wiedzy, zwłaszcza dyplomu wyższej uczelni, dlatego też edukacyjnie są bardzo aktywni. Uważnie projektują własną ścieżkę rozwoju, nie boją się nowych wyborów, które będą dla nich szansą na rozwój (Szafraniec 2009, s. 12–13). To dlatego okres studiów jest czasem, kiedy młodzi – odpowiednio motywowani – mają dużą chęć do angażowania się w różnorodną działalność.

Polscy studenci w czasie wolnym czasie od nauki włączają się w różnorodne formy aktywności indywidualnej i zespołowej. W środowisku akademickim wymagany jest wzór człowieka kulturalnego, w którym wysoką rangę przypisuje się określonej stylowi, sposobom spędzania wolnego czasu oraz posiadaniu określonego zasobu doświadczeń kulturowych (Wróblewska 2001, s. 46). Zakres zainteresowań u studentów stabilizuje się, a umiejętność dokonywania wyborów pozwala na określenie własnego kierunku aktywności, dzięki czemu młodzi w coraz większym stopniu mogą rozwijać swoje własne uzdolnienia. Młodzież akademicka włącza się coraz bardziej w działania ogólnospołeczne (Wróblewska 2001, s. 46). Istotną wartością jest to, że młode pokolenie nie jest obojętne na otaczający świat i chce w nim aktywnie uczestniczyć również na przestrzeni działalności patriotycznej (Naumik 2007, s. 14).

Aktywność patriotyczna

Postawa patriotyczna ludzi ewoluowała w ciągu wieków i nadal ulega zmianie, w zależności między innymi od kontekstów społecznych, systemu wartości, światopoglądu i postaw współczesnego pokolenia czy też zmieniających się tendencji politycznych. Dynamiczna rzeczywistość rodzi wiele trudności, pytań oraz wyzwań, a zarazem zachęca współczesnego człowieka do jeszcze większej pielęgnacji postaw patriotycznych.

Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński podkreślał, że „zaszczytnie jest umrzeć za ojczyznę”, dodawał jednak, że „trudniej jest niekiedy żyć dla Ojczy-

zny”. Mówił: „Można w odruchu bohaterskim oddać swoje życie na polu walki, ale to trwa krótko. Większym niekiedy bohaterstwem jest żyć, trwać, wytrzymać całe lata” (Wyszyński 2018, s. 99). Z myśli Prymasa Tysiąclecia wyłania się ważny element, niezbędny do budowania postawy patriotycznej, mianowicie aktywność społeczna, obywatelska, a nade wszystko patriotyczna.

W związku z powyższym w dalszej części artykułu podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: Czym jest aktywność patriotyczna? Analizując zagadnienie aktywności patriotycznej, wyjaśnienia wymaga samo pojęcie „aktywność”.

W *Słowniku języka polskiego* „aktywność” (łac. *activus* – „czynny”) jest definiowana jako „skłonność, zdolność do intensywnego działania, do podejmowania inicjatyw, czynny udział w czymś” (Szymczak 1978, s. 27). W ten sam sposób aktywność rozumie Wincenty Okoń: „to mniej lub więcej samorzutna chęć działania, wywołująca zewnętrzne lub wewnętrzne przejawy działalności” (Okoń 1971, s. 176).

Według Julii Sobańskiej aktywność człowieka stanowi istotę regulacji stosunków między nim a otaczającym go światem. Człowiek, który potrafi utrzymać poprawne stosunki ze stale zmieniającym się otoczeniem, jest w stanie zapanować nad swoimi reakcjami, a także nad zmiennością własnych cech osobowości (Sobańska 1997, s. 22), a także wywołać odpowiednie zmiany w jej najbliższym otoczeniu. Co więcej, zmieniając daną rzeczywistość, człowiek zmienia również samego siebie, a także swoją własną aktualną sytuację, tworzy nowe potrzeby, warunki oraz nowe formy aktywności (Sobańska, s. 22). Rozumiana w ten sposób, aktywność ludzka nie jest wyłącznie stanem, lecz przybiera również rangę procesu wyrażającego się w konkretnych czynnościach i działaniach podejmowanych przez człowieka już od wczesnego dzieciństwa. Wraz z wiekiem aktywność jednostki podlega kształtowaniu i doskonaleniu ze względu na pojawiające się nowe potrzeby i dążenia (Przetacznik-Gierowska, Tyszkowa 2004, s. 151).

Cytowana wyżej Julia Sobańska stwierdza, że „aktywność człowieka polega na zaspokajaniu potrzeb biologicznych, społecznych i kulturalnych oraz na wykonywaniu zadań wynikających z uczestnictwa w określonym systemie społecznym, ze stosunków i zależności z otaczającym światem” (Sobańska 1997, s. 22). Wobec tego o aktywności człowieka decyduje przede wszystkim jego sytuacja, stan wewnętrzny oraz warunki najbliższego otoczenia. To dlatego określone wydarzenie u jednych ludzi może wywoływać pewną aktywność, a u innych już nie. Stąd też pojawienie się aktywności wiąże się z odczuwanym brakiem cze-

goś i kończy się w momencie, kiedy człowiek osiągnie daną potrzebę (Sankoski 2001).

Rozumienie aktywności wywodzi się także z ujęcia psychologicznego i podkreśla istotność regulacji stosunków człowieka z otoczeniem. W tym kontekście rozważania na temat aktywności dotyczą również jej czynnościowego charakteru. „Aktywność człowieka ma charakter ukierunkowany i zorganizowany. Procesy, które posiadają tę własność, nazywamy czynnościami. Stąd też aktywność ma w zasadzie charakter czynności” (Sobańska 1997, s. 23).

Na aktywność człowieka mogą wpływać zarówno czynniki anatomiczno-fizjologiczne i środowiskowe, jak również własna aktywność i wychowanie. Ich integracja niewątpliwie odgrywa ważną rolę w rozwoju człowieka.

Odmienność aktywności mieści wiele treści, których tu nie sposób szczegółowo scharakteryzować. Uwzględniając powyższe rozważania na temat aktywności jako takiej, należy jednak powrócić do zasadniczego tematu niniejszego opracowania, jakim jest aktywność patriotyczna młodzieży akademickiej.

Na podstawie przywołanych podstaw aktywności aktywność patriotyczną należy rozumieć jako: „zespół zintegrowanych ze sobą stanów i procesów psychicznych, czynności, działań podejmowanych w procesie urzeczywistniania wartości patriotycznych” (Chałas 2013, s. 97), w sferze intelektualnej, sferze emocjonalnej oraz sferze praktycznej. Cechą tak rozumianej aktywności patriotycznej jest między innymi racjonalno-emocjonalna działalność dla dobra własnego, innych, kraju i państwa.

Należy dodać, że aktywność patriotyczna może charakteryzować się różnymi cechami i formami: pracą, czyli konsekwentnym dążeniem do realizacji danej czynności, dzieła, wytworu, lub zabawą – działaniem bez konieczności uzyskania konkretnych efektów, służącym głównie rozrywce. O aktywności patriotycznej można też mówić w kontekście aktywności samodzielnej, niesamodzielnej lub twórczej. Może to być również aktywność spontaniczna, wynikająca z potrzeb i motywacji wewnętrznych, jak i aktywność narzucona, oparta na wywieraniu przymusu i presji. Natomiast rozpatrując aktywność patriotyczną od strony własnego udziału w niej, wyróżnić można aktywność świadomą oraz aktywność mechaniczną (Szewczuk 2014, s. 58).

Przyjęta definicja aktywności patriotycznej wyznacza jej trzy kategorie:

- intelektualną aktywność patriotyczną – jest ona oparta na przyswajaniu gotowej wiedzy oraz jej odtwarzaniu, analizowaniu przyczyn, skutków i związków pomiędzy rozwiązywanymi problemami a umie-

jętnością wyciągania logicznych wniosków na tematy związane z szeroko rozumianym patriotyzmem. W tym wymiarze aktywność wiąże się z umiejętnością samodzielnego myślenia i twórczego działania (np. pogłębianie wiedzy o historii kraju, regionu i miasta, jego kulturze i sztuce);

- emocjonalną aktywność patriotyczną – polega ona na wyrażaniu emocji, stanów i przeżyć psychicznych związanych z poszukiwaniem i przeżywaniem wartości patriotycznych. Cechą tej aktywności jest umiejętność wytwarzania wartości intelektualnych, moralnych, estetycznych, kulturowych i wielu innych. Z kolei przeżywanie i wytwarzanie wartości patriotycznych przez człowieka może się wiązać z jego stosunkiem do otaczającej go rzeczywistości. Stanowi to podstawę do pozytywnego i negatywnego wartościowania oraz emocjonalnego angażowania się człowieka w wartościowe i skuteczne działania (np. wyrażanie szacunku do symboli narodowych);
- praktyczną aktywność patriotyczną – polega ona na podejmowaniu działań praktycznych – na zmienianiu i przekształcaniu danej rzeczywistości, służącej obywatelom kraju i ojczyźnie. Charakterystyczną cechą tej aktywności patriotycznej jest to, że w działaniu człowiek ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb, wyrażania myśli i uczuć względem ojczyzny (np. uczestniczenie w wydarzeniach i świętach narodowych).

Formy aktywności patriotycznej młodzieży akademickiej

W rozważaniach na temat specyfiki aktywności patriotycznej młodzieży akademickiej kluczowe jest odniesienie się do konkretnych propozycji, jakie oferuje szkolnictwo wyższe. Studiowanie na uczelni niewątpliwie pozwala studentom na bierne i czynne uczestniczenie w różnego rodzaju sympozjach i konferencjach o tematyce patriotycznej. Najczęściej są to wydarzenia skupiające się na treściach: historycznych, pedagogicznych, ekonomiczno-gospodarczych, kulturowych, politologicznych, ale również filozoficznych, religijnych i in. Takie przedsięwzięcia dają możliwość zdobycia wiedzy, poznania różnych stanowisk prelegentów, wspólnej dyskusji, wymiany poglądów czy też zapre-

zentowania swoich przekonań i wypracowanych treści na dany temat w warunkach naukowych.

Studia to nie tylko czas egzaminów i uczestnictwa w zajęciach czy konferencjach naukowych. Istnieją różne dodatkowe propozycje, które umożliwiają podejmowanie i rozwijanie swojej aktywności patriotycznej. Jedną z nich są koła naukowe działające na terenie uniwersytetów, zraszające studentów zainteresowanych daną tematyką. W zależności od uczelni koła naukowe zajmują się wszystkim tym, co interesuje ich członków. Zapewniają włączanie się w życie uczelni oraz w działalność naukową i samokształceniową. Spotkania w grupach mogą się odbywać w formie seminariów, konwersatoriów, gdzie są planowane i organizowane różnego rodzaju konferencje, obozy naukowe, wyjazdy integracyjne, spotkania gościnne z naukowcami z innych ośrodków akademickich (Szkudlarski 2015). Oczywiście, nie wszystkie koła będą się skupiały wyłącznie na problematyce patriotycznej, ale w większości z nich mogą być omawiane zagadnienia nawiązujące do historii, życia społecznego, obywatelskiego czy gospodarczego, co ściśle wiąże się z tematyką dotyczącą patriotyzmu.

Studenci swoją aktywność patriotyczną mogą też rozwijać w ramach organizacji młodzieżowych. Są to najczęściej organizacje skupiające się na promocii postaw obywatelskich, patriotycznych i propaństwowych. Przykładem takiej organizacji jest Stowarzyszenie Młodzi dla Polski, Wolność i Patriotyzm czy Stowarzyszenie Studenci dla Rzeczypospolitej. Organizacje te odwołują się do ideałów niepodległościowych, tradycji polskich, wartości chrześcijańskich oraz służby państwowej. Celem ich działania jest stworzenie przestrzeni merytorycznej, która ma uwzględniać odmienne punkty widzenia na temat aktualnej sytuacji państwa (www.studencidlarp.pl).

Nieco innym typem organizacji, cieszącym się dużym zainteresowaniem wśród studentów, są organizacje proobronne. W ostatnim czasie stanowią istotny element bezpieczeństwa Polski. Przykładem młodzieżowej organizacji proobronnej, która wpisuje się w system edukacji dla bezpieczeństwa, jest Legia Akademicka (LA) (www.wojsko-polskie.pl).

Legia Akademicka jest stowarzyszeniem studenckim, które za główny cel stawia sobie kształtowanie postaw proobronnych oraz patriotycznych w środowisku akademickim i szkolnym (Soler 2016, s. 52). Zasadniczym nurtem działalności LA są szkolenia organizowane w jednostkach Wojska Polskiego, prowadzone przez wojskowych instruktorów. Dzięki temu członkowie LA traktowani są podczas szkoleń jak żołnierze etatowi. Legia Akademicka z czasem

sama zaczęła prowadzić szkolenia, które skierowano do szerszego grona studentów. Szkolenia te obejmują między innymi kursy samoobrony, kursy pierwszej pomocy przedmedycznej, jak również kursy strzelectwa. Legioniści organizują również szereg działań ratowniczych oraz wspierających na rzecz służb biorących udział w ratowaniu życia ludzkiego i mienia, wspierają inicjatywy obywatelskie poprzez wspomaganie służb medycznych, porządkowych i logistycznych (www.wojsko-polskie.pl).

Pisząc o obronności i formacjach związanych z działalnością na rzecz ojczyzny, należy mieć również na uwadze zaangażowanie młodzieży studiującej w Wojsko Obrony Terytorialnej (WOT). Studenci, którzy chcą zrobić coś więcej dla ojczyzny, mają możliwość wstąpienia w szeregi jednego z pięciu rodzajów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Służba wojskowa w czasie studiów może być nie tylko przygodą, ale także spełnieniem marzeń i wypełnieniem obowiązku wobec ojczyzny. Studenci wstępujący do WOT-u mogą rozwijać własne zainteresowania poprzez działania taktyczne, umiejętność obsługi broni czy pierwszej pomocy przedmedycznej. Z uwagi na terytorialny charakter formacji, w tym pełnienie służby w obszarze swojego zamieszkania, studenci w ostatnich latach coraz chętniej włączają się w działalność WOT-u. Przeprowadzone analizy wskazują, że w formacji służy ponad 15% studentów różnych kierunków (www.gov.pl).

Jeszcze innym sposobem rozwijania aktywności patriotycznej studentów jest ich przynależność do harcerstwa. Wychowanie patriotyczne w ruchu harcerskim ściśle wiąże się z hasłem: „Harcerz służy Bogu, Polsce i bliźniemu” (Kulpaczyński 2018, s. 226). Formacja ta wzmacnia etyczne standardy oraz kształtuje dbałość o postawę poprawną moralnie. Zachęca do pracy nad sobą i służby dla innych. Kręgi akademickie wpisane są w strukturę ZHP i działają w oparciu o harcerski system wartości. Akademicy, czyli harcerze-studenci, zrzeszeni są w kręgach akademickich działających w akademickich miastach w całej Polsce. Nie są one jednak podobne do zwykłych drużyn, ponieważ skupiają osoby dorosłe. Do kręgów trafiają bardzo różni ludzie. Zazwyczaj przychodzą harcerze, którzy wyjechali na studia ze swych miast, a nie chcą zaprzestać działalności, bądź tacy, którzy z różnych przyczyn zeszli z harcerskiej ścieżki. Zdarza się jednak i tak, że do kręgów trafiają osoby, które z harcerstwem nie miały nic wspólnego (podprąd.pl). Celem działania grup akademickich jest wspieranie rozwoju harcerzy i instruktorów w wieku studenckim oraz rozwój oferty programowej i metodycznej ZHP.

Kolejną formą aktywności patriotycznej jest włączenie się w działalność charytatywną i wolontariat, który definiowany jest jako „ruch społeczny, na który składają się działania zarówno organizacji, grup społecznych, jak i osób indywidualnych, zmierzające do podejmowania aktywności pomocowej wobec tych, którzy na skutek różnorodnych przyczyn znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej” (Braun 2012, s. 21). Cechą wolontariatu jest przede wszystkim podejmowanie działania w sposób wiadomy, dobrowolny i bezpłatny, nie ze względu na własny interes, ale dobro osoby potrzebującej pomocy (Braun 2012, s. 22). Istnieje wiele różnorodnych działań o orientacji wolontariackiej, w które włącza się młodzież akademicka. Należy jednak podkreślić, że podejmowana działalność może przybierać formę bezpośrednią, realizowaną w czasie wolnym, towarzyszącą pracy zawodowej, albo pośrednią, realizowaną przez wybrane i celowo wykorzystane czynniki obiektywne (Braun 2012, s. 33). Młodzież akademicka ze względu na czas poświęcony wolontariatowi może również podejmować wolontariat stały, akcyjny lub zagraniczny. W przypadku działań wolontariackich podejmowanych przez młodzież akademicką na rzecz ojczyzny i obywateli można chociażby wymienić porządkowanie grobów rodaków, nieznanych żołnierzy, bohaterów i ważnych postaci narodowych.

Podejmowanie aktywności patriotycznej związane jest również ze świadczeniem pomocy na rzecz kombatantów i ich rodzin, będących w ciężkiej sytuacji materialnej. Takie akcje charytatywne przeprowadzane są między innymi przez Fundację im. Kazimierza Wielkiego w Lublinie (www.fkw.edu.pl). Zajmuje się ona organizowaniem wydarzeń nawiązujących do historii Polski oraz akcji na rzecz weteranów czy też przywróceniem pamięci o żołnierzach wyklętych.

Inną aktywnością patriotyczną realizowaną przez studentów jest honorowe, czyli bezpłatne, oddanie krwi potrzebującym. Jest to działanie tym ważniejsze, ponieważ – jak możemy przeczytać na stronie jednego z Centrum Krwiodawstwa: „Krew ludzka to płynna tkanka ustrojowa, której mimo dużego postępu medycyny nie udało się jeszcze zastąpić żadną inną substancją. Krew od zawsze była i jest symbolem życia, poświęcenia, bohaterstwa. (...) Oddanie krwi jest największym dowodem ludzkiej solidarności i miłości” (www.rckik.poznan.pl), a przez to wyrazem współczesnego patriotyzmu.

Młodzież akademicka swoją aktywność patriotyczną demonstruje także przy okazji marszów patriotycznych. Jednym z najpopularniejszych jest Marsz Niepodległości, który od 2010 roku przechodzi ulicami Warszawy, będąc tym samym jednym z kluczowych elementów uroczystości Święta Niepodległości.

Zgodnie z deklaracją organizatorów ma on służyć promowaniu wartości patriotycznych oraz przywołaniu pamięci o polskich bohaterach narodowych.

Studenci przejawiają swoją aktywność patriotyczną także poprzez zaangażowanie w działalność grup przygotowujących rekonstrukcje historyczne. Odtwarzanie wydarzeń historycznych to „proces wielowątkowego i wielopoziomowego rekonstruowania sposobu życia ludzi w przeszłości, na podstawie interpretacji zachowanych zabytków i źródeł historyczno-archeologicznych” (*Odtwarzanie turniejów...*). Grupy takie eksponują wyraźnie takie wartości, jak: honor, ojczyzna i szacunek do niej, przyczyniając się do kształtowania poczucia patriotyzmu społeczeństwa. Rekonstrukcje historyczne, oprócz ciekawej formy przekazywania historii, są atrakcyjnym sposobem spędzania wolnego czasu, w który angażuje się młodzież akademicka.

Swoją aktywność patriotyczną młodzi studenci mogą realizować również dzięki formacjom religijnym. Do nich zaliczyć można duszpasterstwo akademickie, które jest zorganizowaną działalnością społeczną Kościoła w środowisku akademickim (Kucia 2010, s. 161). Zasadniczym celem prowadzonego duszpasterstwa jest kształtowanie dojrzałych chrześcijan oraz aktywne uczestnictwo we wspólnocie i misji Kościoła przez szerzenie i upowszechnianie katolickich wartości i zasad we wszystkich dziedzinach życia, zwłaszcza kulturalnego, społecznego i rodzinnego. W ramach tego duszpasterstwa działają różne wspólnoty, w tym grupy muzyczne, schola, oazy, KSM studencki i wiele innych. Dzięki nim młodzież akademicka włącza się i w takie działania, które bezpośrednio nawiązują do treści patriotycznych. Są to między innymi organizowane koncerty lub wieczory pieśni patriotycznych, spotkania nawiązujące do tematyki patriotycznej, wolontariat, zbiórki charytatywne na rzecz potrzebujących.

Młodzież akademicka manifestuje swój patriotyzm również poprzez podejmowanie aktywności w przestrzeni medialnej; studenci charakteryzują się dziś dużo większą zdolnością do ukazywania swojego potencjału i twórczości, szczególnie w mediach społecznościowych. Media te dają użytkownikom możliwość tworzenia, współtworzenia oraz upowszechniania różnego rodzaju treści – tekstów, dźwięków czy też materiałów wideo. W konsekwencji młodzi ludzie są nie tylko odbiorcami danych treści, ale również ich twórcami. Pośród licznych treści zamieszczanych przez młodych ludzi pojawiają się także i te, które bezpośrednio nawiązują do tematyki patriotycznej. Manifestowanie patriotyzmu w Sieci to przede wszystkim ukazywanie polskiej historii, kultury (również tej regionalnej), zyciorysów i dokonań ważnych dla Polski postaci. Najczęst-

szymi narzędziami służącymi do przekazu takich treści są portale służące komunikacji i tworzeniu grupy znajomych, serwisy społecznościowe, blogi, fora internatowe itp. W ostatnich latach coraz częściej można zaobserwować na profilach społecznościowych internautów patriotyczne hasła i grafiki nawiązujące do tematyki patriotycznej. Ten przejaw aktywności w Sieci, szczególnie młodych ludzi, jest różnie odbierany. Niekiedy pojawiają się komentarze mówiące o tym, że patriotyzm stał się modą wśród młodzieży, która tak jak każda moda może nieść zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki. Według przeciwników tej tendencji udostępnianie pewnych treści patriotycznych może być tylko powierzchownym działaniem, które jest wygodniejsze i łatwiejsze, niż rzeczywiste uczestnictwo w marszach czy spotkaniach z okazji świąt narodowych. Twierdzą oni, że aby stać się patriotą, wystarczy polubić jak najwięcej patriotycznych profili i wrzucać patriotyczne obrazki. Wspomnieć należy, że wśród tych osób znajdują się i tacy, którzy z dużym zamiłowaniem do ojczyzny będą tworzyli treści służące krzewieniu polskiego patriotyzmu w Sieci. Są to pasjonaci historii, kultury, osoby zaangażowane w promowanie wydarzeń patriotyczno-religijnych w Internecie, oraz wszyscy ci, którzy chcą mówić o wartościach, symbolach, ważnych dla utrzymania polskiej tożsamości.

Zakończenie

Powyższa analiza aktywności patriotycznej młodzieży akademickiej pokazuje, że istnieje wiele możliwości wyrażania patriotyzmu. Studenci mogą go okazywać, poczynawszy od noszenia odzieży patriotycznej i gadżetów z barwami narodowymi, udostępniania treści patriotycznych w przestrzeni medialnej, po rzeczywisty udział w historycznych wydarzeniach, apelach, uroczystościach czy wyborach. Wszelka aktywność patriotyczna przyczynia się do nabywania przez młodych poczucia pewności siebie, przekonania o możliwościach sprawczych, odwagi do twórczego przekształcania świata. Bywa, że aktywny patriotyzm młodzieży akademickiej wymaga nieraz rezygnacji z własnej wygody, pójścia na kompromis czy też poświęcenia. Istotne jest jednak, że zaangażowanie w różnorodną aktywność patriotyczną, nawet tę najmniejszą, może przyczynić się do rozwoju dobrego charakteru w młodym człowieku, aby jako osoba ludzka mógł służyć dobru wspólnemu – ojczyźnie.

Bibliografia

- Błasiak A., 2004, *Młodzież wobec wartości*, „Horyzonty Wychowania”, nr 3, s. 87–100.
- Braun K., 2012, *Wolontariat – młodzież – wychowanie*, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Chafas K., 2016, *Aktywność aksjologiczna*, [w:] *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. K. Chafas, A. Maj, Polwen, Radom, s. 97–102.
- Gurba E., 2002, *Wczesna dorosłość*, [w:] *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*, t. 2, red. B. Harwas-Napierała, J. Trempała, Wydawnictwo PWN, Warszawa, s. 202–229.
- <http://www.studencidlarp.pl/> – 12.03.2023.
- <https://www.fkw.edu.pl/art/pomozmy-bohaterom-2> – 10.04.2023.
- <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa> – 16.03.2023.
- <https://www.rckik.poznan.pl/zostan-dawca> – 9. 04.2023.
- <https://www.wojsko-polskie.pl/aszwoj/legia-akademicka> – 12.03.2023.
- Ignaczyk W., 2002, *System wartości rodzinnych młodzieży polskiej końca XX w.*, Bonami Wydawnictwo-Drukarnia, Poznań.
- Koseła K., 1998, *Młodzież*, [w:] *Encyklopedia socjologii*, red. A. Kojder, Oficyna Naukowa, Warszawa, s. 252–259.
- Krause E., 2012, *Rozwój kariery zawodowej studentów. Konteksty i dokonania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.
- Krukowski J., 2011, *Zawsze jest inaczej. Młodość w osądzie seniora*, [w:] *Bezpieczna młodość. Razem bezpieczniej*, red. A. Rynio, E. Juško, Zakłady Graficzne „Drukarz”, Tarnów, s. 33–48.
- Kubiak-Szymborska E., 2003, *Podmiotowość młodzieży akademickiej: studium statusu podmiotowego studentów okresu transformacji*, Wydawnictwo AB, Bydgoszcz.
- Kucia P., 2010, *Duszpasterstwo akademickie jako środowisko kształtowania dojrzałych postaw ludzkich w koncepcji ks. Aleksandra Zienkiewicza*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny”, Vol. 18, nr 2, s. 161. 149–168
- Kulpaczyński S., 2018, *Harcerstwo szansą wychowania patriotycznego*, [w:] *Wychowanie patriotyczne*, red. T. Goliszek, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz, s. 221–235.
- Łapińska R., Żebrowska M., 1980, *Wiek dorastania*, [w:] *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, red. M. Żebrowska, Wydawnictwo PWN, Warszawa, s. 664–796.

- Malina A., 2014, *Wczesna dorosłość w cyklu życia człowieka. Współczesne problemy z realizacją zadań rozwojowych młodych dorosłych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.
- Mastalski J., 2007, *Samotność globalnego nastolatka*, Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, Kraków.
- Naumik A., 2007, *Uczestnictwo społeczne młodzieży. Możliwości działań – opinie i postawy*, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń.
- Odtwarzanie turniejów i ćwiczeń wojennych dzisiaj*, [on-line:] <http://www.reenacting.eu/index.php/odtwazanie-turniejow-i-cwiczen-wojennych-dzisiaj> – 2.04.2023.
- Okoń W., 1971, *Elementy dydaktyki szkoły wyższej*, Polskie Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Pająk J., 2007, *Młodzież studencka jako kategoria socjologiczna*, „Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Zarządzania w Częstochowie”, nr 2, s. 29–35.
- Pawliczuk W., 2006, *Definicje terminu „młodzież” – przegląd koncepcji*, „Postępy Nauk Medycznych”, nr 6, s. 311–315.
- Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M., 2004, *Psychologia rozwoju człowieka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Sobańska J., 1997, *Aktywność psychomotoryczna dzieci i młodzieży*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna*, red. W. Pomykało, Fundacja Innowacja, Warszawa, s. 22–24.
- Soler U., 2016, *Rola organizacji młodzieżowych w polskiej edukacji proobronnej – jaka przyszłość?*, „Edukacja – Technika – Informatyka”, Vol. 17, nr 3, s. 48–53.
- Strelau J., 2002, *Psychologia. Podręcznik akademicki*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.
- Szafraniec K., 2009, *Wartość młodego pokolenia*, [w:] *Portret młodego pokolenia*, red. M. Łuczewski, W. Stąpór, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, s. 11–16.
- Szewczuk K., 2014, *Aktywność i aktywizacja studentów w procesie dydaktycznym szkoły wyższej*, Akademia Ignatianum/Wydawnictwo WAM, Kraków.
- Szkudlarski M., 2015, *Koło naukowe: dlaczego warto się angażować w ich działalność*, [on-line:] <https://studia.pl/kola-naukowe-dlaczego-warto-sie-zaangazowac-w-ich-dzialalnosc-film/> – 9.04.2023.
- Szymczak M. (red.), 1978, *Słownik języka polskiego*, t. 1, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

- Wróblewska W., 2001, *Aspiracje edukacyjne studentów*, Trans Humana, Białystok.
- Wyszyński S., 2018, *Sumienie narodowe, Warszawa, 6 stycznia 1981*, [w:] *Prymas Niezwykły Stefan kardynał Wyszyński*, red. P. Reimann, K. Henschel, Wydawnictwo DruceK, Prószków, s. 99–100.
- Ziemska M. (red.), 1979, *Rodzina i dziecko*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

Specifics of Patriotic Activity of Youth Academics

Abstract: Youth academics mark their activity in social, cultural and political life in many dimensions and aspects. Nowadays, this social group is increasingly seen as a more active part of society, striving for change in everyday life. They are seen as a community of innovators and social dynamics also in terms of their patriotic activities. Therefore, the aim of this article is to present the specifics of patriotic activity of academic youth. In order to achieve this goal, the article will first outline the psychopedagogical characteristics of academic youth, which will allow us to learn about the specifics of the development of the group in question. Then the key concepts related to patriotic activity will be distinguished, as well as the main forms and practices of patriotic activity that academic youth undertake or may undertake.

Keywords: youth, academic youth, patriotism, activity, patriotic activity